

Samtykkekompetanse-vilkåret i psykisk helsevernloven

Noen enkle kommentarer fra et enkelt menneske

På nett

20 mai 2021

Disposisjon

- Har samtykkevilkåret i psykisk helsevernloven medført reduksjon av tvang?
- Vanskelige begreper
- Fra diagnoser til beslutningskompetanse. Paradigme skiftet CRPD
- Formell tvang, Opplevd tvang, Gråsonetvang og Skjult tvang

The impact of a capacity based legal criterion on incidence and prevalence rates, duration, and justifications for community treatment orders in Norway (Under skriving).

- Registrert 926 nye TUD vedtak fordelt på 760 unike pasienter i perioden 2015-2019
- Sammenligner TUD vedtak i 2015-2016 med TUD vedtak i 2018-2019
- Også registrert antall tvangsbehandlingsvedtak i samme periode
- Data er basert på gjennomgang av pasientenes journaler

FORVENTET EFFEKT AV INFØRINGEN AV SAMTKKEKOMPETANSE-VILKÅRET 2017. Prop 147 L 2015-2016

- Styrking av pasientenes selvbestemmelse og rettssikkerhet er viktige tiltak for å redusere bruk av tvang og for å få en riktigere bruk av tvang (s. 7)
- Psykisk helsevernloven vil ved innføring av et samtykkevilkår i større grad være i tråd med CRPD (s. 23)
- Større likhet mellom somatisk og psykisk helsevern (s. 25)
- Modellen vil særlig redusere bruk av tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold (TUD) (s. 25)
- Modellen vil gi tjenesteytere en sterkere oppfordring til å kartlegge pasientens ønsker og behov (S.25)
- Fare for økt bruk av farevilkåret (s.25)

**Kompetanse:
Et vanskelig begrep**

SAMTYKKE-KOMPETANSE, FRIVILLIGHET OG TVANG TO SPØRSMÅL

1. Hvilke forhold vektlegger vedtaksansvarlig i vurderinger av pasientens samtykke-evne, innsikt i situasjonen, og forståelse av hva innleggelse og behandling innebærer?

OG

2. Hvor mye overtalelse og press kan en pasient utsettes for uten at innleggelse og behandling ikke lenger er frivillig?

FORMELL LEGAL STATUS VS. REELL BRUK AV TVANG

LIKEGYLDIGHET - OVERTALELSE - LOKKEMIDLER - TRUSLER - MAKT

INSTRUMENTER FOR VURDERING AV SAMTYKKE-EVNE

FARV

Evnen til å:

- **F**orstå informasjon som er relevant for beslutningen om helsehjelp
- **A**nerkjenne denne informasjonen i sin egen situasjon
- **R**esonnere med relevant informasjon i en avveining av de like behandlingsalternativene
- uttrykke et **V**alg

MacCAT-T

Evnen til å:

- Forstå informasjon om prosjektets formål og prosedyrer
- Anerkjenne (appreciate) konsekvensene afor egen person
- Avveie konsekvensene av ulike alternativer
- Fatte og formidle en beslutning

VANSKELIGE BEGREP Å AVGRENSE, AVVEIE OG FORTOLKE

Beslutningskompetanse

Samtykkekompetanse

Nektingskompetanse

Forstå – Anerkjenne – Avveie/Resonere

Innsikt

Opplevelse

Frivillighet Tvang

Fare Farlighet

Paternalisme Autonomi

Funksjonsnivå

Konsekvenser (for hvem?)

Lidelse Stigmatisering

Prognose Tid

Livskvalitet

Livssyn

Normer og kultur

Ansvar

Preferanser

Tentative konklusjoner:

Vi trenger bedre kunnskap om:

- **Hvordan samtykke/beslutnings kompetansen vurderes i praksis**
- **Beslutningsstøtte**
- **De «uformelle» pasientene**